1-AMAÇ: Hastanemizde kullanılan temizlik maddelerinin güvenli ve etkili bir şekilde kullanılmasını sağlayarak temizlik personellerinde maruziyetlere karşı riskleri azaltmak.

2-KAPSAM: Hastanemizde kullanılan temizlik maddelerinin doğru kullanımı, maruziyetlerde yapılması gerekenleri kapsar.

3-SORUMLULAR: Üst Yönetim, Temizlik personelleri, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı, Enfeksiyon Kontrol Komitesi, Temizlik İşleri Sorumlusu.

4-KISALTMALAR:
Lpg: Likit Petrol Gazı.

5-TANIMLAR:
Kimyasal Madde: Kimyasal maddeler yalnızca imalat ya da sanayi dallarında kullanılmayıp, günlük yaşamımızın bir parçası haline gelmiştir. Mutfak ve banyoyu temizlediğimiz, çamaşır ve bulaşıkları yıkadığımız ve mobilya cilaları, yüzme havuzu için kullandığımız klor, benzin, motor yağı, hidrolik yağ ve LPG kimyasal maddelerdir. Evlerimizde kullandığımız ve kimyasal madde olarak değerlendirmediğimiz birçok ürün bulunmaktadır.

Sabun: temizlikte kullanılan maddelerden bir bölümüne verilen genel addır. Kimyasal bakımdan sabun ise basitçe yağ asitlerinin sodyum (Na) yada potasyum (K) tuzlarından meydana gelen bileşiklerdir. Farklı sabun çeşitleri vardır.

Deterjanlar: Kir sökücü anlamına gelmektedir. Sabun dışındaki tüm temizlik malzemelerini kapsamaktadır. Petrol ve türevlerinden elde edilmektedir.

Yüzey aktif madde: Temizleyici maddelerin meydana getirdiği bütün etkiler, temelde su molekülleri arasındaki bağları zayıflatarak, suyun yüzey gerilimini değiştiren "yüzey aktiflik" özelliğine dayanır. Yüzey aktif maddeler, suyun yıkanacak maddeyi daha kolay ıslatmasını sağlar.

6-KİMYASAL TEMİZLİK MALZEMELERİ VE DOĞRU KULLANIMI

Sabun, deterjan, parfüm, çamaşır suyu, çamaşır sodası, tuz ruhu vb. kimyasal temizlik maddeleridir. Kimyasal maddeler, zehirli ve yanıcı olabilir ya da karıştırıldıkları zaman şiddetli tepki verebilirler.

Kimyasal temizlik malzemeleri vücudumuza solunumla, deri yolu ile ve sindirimle girerler.

Kimyasal temizlik malzemeleri vücudumuza toz, sis, duman, buhar, gaz olarak girerler.

6.1- SABUNLAR

Sabunlar; günlük hayatımızda temizliğin büyük bir parçası olan kimyasal ürünlerdir. En basit terim anlamıyla, bir asit ile (yağ asidi) bir bazın (alkali) reaksiyonu sonucu oluşan tuza verilen addır. Sabun üretiminde kullanılan yağ miktarı ile baz miktarının iyi ayarlanması gerekmektedir. Aksi takdirde cilde zarar vererek tahrişe neden olabilirler. Piyasada birçok çeşidi bulunan sabun; marka, şekil, renk, koku ve ambalaj ile birbirinden ayrılmaktadır. Gelişen teknoloji ile bitkisel sabunlar ve antibakretiyel sabunlar da hayatımıza girmiştir. Sabun kullanımı temizlik açısından kaçınılmaz olup kullanıldıktan sonra cildi kurutma özelliği olduğundan nemlendirici kullanılması önerilmektedir.

Sabunlar sert sularda çökelek oluşturur ve temizleme etkisi azalır. Ayrıca sabunlar sıcak suda daha iyi temizleme yaparlar.

Hastanemizde özellikle vakumlu köpük sabun kullanılmakta ve biten kartuşlar yenisiyle değiştirilmektedir. Böylece kontaminasyon riski ortadan kaldırılmaktadır.

Sıvı sabun kullanılması durumunda sabunluklarda bulunan sıvı sabunların üzerine ekleme yapılmayacak ve sabun bittikten sonra sabunluklar yıkanıp kurulandıktan sonra doldurulacaktır.

6.2- DETERJANLAR

Petro-Kimya ürünlerinden elde edilen, temizleme ve arıtma gibi işlemlerde kullanılan, toz, sıvı ya da krem şeklinde olabilen kimyasal maddelere "Deterjan" denilmektedir. Deterjan, kir sökücü anlamına gelmektedir ve sabun dışındaki temizleyicilerin tümü deterjan sınıfına girmektedir. Modern formülasyonlu deterjanlar, her biri ayrı görev yüklenen birçok bileşenden müteşekkildir. Bu bileşenlerden en önemlisi yüzey aktif madde olan organik bir bileşik (deterjanın esas bileşeni)dir. Diğer önemli eleman da sert sulardaki kalsiyum ve magnezyumu tutan fosfatlardır.

Deterjanlar, sabunun aksine sert suda çökelek oluşturmazlar. Bu nedenle sert sularda daha iyi temizlerler. Deterjanlara köpük düzenleyici katkı maddeleri ilave edilir. Deterjanlar da sabunlar gibi sıcak suda daha iyi temizlerler.

Deterjanlar ortamdaki canlı tür adedi azalmakta ve belirgin değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Arıtma işlemleri güçlenmekte, şehir şebekesine verilen suyun tadı ve kokusu kötüleşmektedir. Bu sular insan sağlığı için tehlike yaratabilmektedirler. Bu sebeple deterjanlar kullanılırken üreticinin ön gördüğü ölçülerde kullanılmalıdır.

6.3- ÇAMAŞIR SUYU

Günümüzde evlerde, hastanelerde, iş yerlerinde ve birçok alanda vazgeçilmezimiz olan çamaşır suyu, hijyen sağlama konusunda en önde gelen temizlik ürünlerinden bir tanesidir. Çamaşır suyu sodyum hipoklorit (klor), aktif maddeler (sıvı, katı ve gaz maddelerin birbirleriyle daha serbest şekilde hareket etmelerini sağlayan maddeler) ve parfümlerden oluşur.

Çamaşır Suyu bakterileri nasıl öldürür? Bunun yolu güçlü bir kimyasal tepkimedir. Çamaşır sularında bulunan sodyum hipoklorit yani halk arasında bilinen adıyla klor, temas ettiği mikropların protein yapılarını bozar. Bu sayede bakteri ve virüsleri yok eder.

Çamaşır suyu kullanırken diğer temizlik maddeleri gibi üreticinin ön gördüğü ölçülerde kullanmak gerekmektedir. Hastanemizde genel olarak yüzey dezenfektanları kullanılmaktadır. Dezenfektan kullanılmaması durumunda genel temizlik için 1/100, kan ve vücut sıvıları temizliğinde 10/100 oranında çamaşır suyu kullanılması öngörülmüştür. Çamaşır suyu seyreltilirken kesinlikle sıcak su kullanılmamalıdır.

6.4- TUZ RUHU

Tuz ruhu yani hidroklorik asit çok kuvvetli bir asittir ve bu nedenle de çok dikkatli bir şekilde kullanılmalıdır. Eğer tuz ruhu dikkatli bir şekilde kullanılmazsa kişide ciddi ve oldukça tehlikeli yanık ve zehirlenmelere neden olur. Bu temizleyici maddesi bilhassa yağlı türdeki lekelerin temizliğinde kullanılır. Ancak tuz ruhu kesinlikle kumaş üzerine ya da direk olarak cilde temas etmemelidir. Bu kuvvetli temizleyici özellikle aşırı kirli lavabo, fayans, tuvalet ve banyo temizlenmesinde kullanılmaktadır. Bu güçlü temizleyici tuvaletteki sarı lekeler ile sürekli oluşan pas lekelerini çok hızlı bir şekilde temizler. Ancak bu temizleyici kesinlikle mozaik ile mermer üzerine kullanılmamalıdır. Çünkü bu temizleyici hem mermerin hem de mozaiğin yapısını hızlı bir şekilde bozacaktır. Bu temizleyici asla cilde temas ettirmeden kullanılmalıdır. Eğer istemeden de olsa tuz ruhu cilde temas ederse hemen cildinizi bol soğuk su ile yıkamanız şarttır. Su kesinlikle sıcak olmamalıdır.

Temizleme işlemine geçmeden önce odanın hem kapısı hem de penceresi açılmalıdır. Tuz ruhu şişesinin ağzı kullanım sonrasında hemen kapatılmalıdır. Bu temizleyici mutlaka renkli şişelerde ve yüksek ya da kilitli yerlerde saklanmalıdır.

6.5- KİREÇ SÖKÜCÜ

Kireç sıcak suyun 30 derece ve üstü sıcaklıklarda soğuk metal ile teması esnasında oluşur. kalsiyum karbonat ve magnezyum karbonat su soğukken suda çözünmüş halde kalır. Fakat su ısındıkça bu maddelerin bir kısmı kristalize olup katı şekle dönüşmesi ile kireç oluşumu başlar.Kireç oluşumları su sıcaklığı yaklaşık 28°C - 40°C civarında başlar. Su ısısı ne kadar artar ise kireç oluşumu da aynı hız ile artmaya devam eder. Su ısındıkça sadece kendisi buharlaşır. Su içerisinde katılaşan kalsiyum karbonat ve magnezyum karbonat mineralleri sistem içerisinde kalır.

Hastane kullanım alanlarında kireç sökücü kullanırken ortam kapı ve pencereleri açılmalı ve üreticinin öngördüğü ölçü ve zamanlarda kullanılmalıdır.

Çay ocağı, çaydanlık, kahve makinaları gibi materyaller kireçten arındırılırken öncelikle sirke, limon tuzu gibi doğal kireç çözücülerin kullanılması önerilir.

6.6- LAVABO AÇICILAR

Lavabo açıcı, lavabo ve evyelerdeki tıkanıklıkları açmaya yarayan bir çeşit kimyasaldır. Suda kolay çözünür, yumuşak kaygan ve sabun hissi veren bir çözelti oluşturur. Güçlü bir baz ve dezenfektandır. Kostik ya da sud kostik olarak da bilinir. Lavabo açıcı gibi asit bazlı ürünler doğru kullanılmadığı zaman çeşitli zararlara yol açabilir. Örneğin lavabo açıcıların sık kullanımı gider hattını aşındırır ve hasar verir. Lavabo açıcıların geçici tıkanıklıklar için etkili olduğu unutulmamalıdır.

Aynı şekilde kostik, sıcak su ile reaksiyona girdiğinde oluşan madde sağlığımızı tehdit eder. Kullanım aşamasında gerekli güvenlik önlemlerini almak önem arz eder. Lavabo açıcı kimyasalları kullanırken:

– Eldiven, maske, gözlük kullanın.

– Kapalı ortamda, pencere ya da havalandırmayı açmadan kullanmamaya özen gösterin.

– Lavabo açıcının buharını solumayın ve vücutla teması halinde bol su ile yıkayın.

– Ayrıca uygulama esnasında vücudunuza kimyasal bir maddenin temas etmemesi için suyu kostik üzerine yavaşça dökün.

6.7- METAL, AHŞAP VE CAM PARLATICILAR

Parlatma işlemleri için imal edilen kimyasallar kullanılırken ortamda yeterli havalandırma sağlanmadan işlem yapılmamalıdır. Parlatma işlemi bittikten sonra havalandırma işlemine devam edilmelidir. Parlatıcılar üreticinin önerdiği şekilde ve oranda kullanılmalıdır.

7- TEMİZLİK MADDELERİNİN SAKLANMASI

* Herhangi bir kimyasal ürünü kullanmadan önce ETİKETİ OKUYUNUZ! Ürünün doğru kullanımını ve taşıdığı tehlikeleri öğreniniz.
* Kimyasal ürünleri kendi ambalajları içerisinde ve ağzı kapalı vaziyette muhafaza ediniz.
* En tehlikeli ürünleri dolabın en dip kısmında SAKLAYINIZ.
* Kimyasal ürünleri yetkisiz kişilerin ve çocukların ulaşamayacağı bir dolaba KİLİTLEYİNİZ.
* Kimyasal ürünleri yiyecek maddelerinden uzakta saklayınız.
* İşiniz için gerekenden daha fazla kimyasal madde hazırlamayınız.
* Kolay alevlenir, patlayıcı parlayıcı vb. malzemelerden uzakta depolayınız.
* Özellikle toz ve benzeri türdeki deterjanları nemden uzak tutunuz.
* Depolama alanını sık sık havalandırınız.

8- TEMİZLİK MADDELERİNİN SEÇİMİ

* Kimyasal olarak yumuşak olan yüzey ve cilde zarar vermeyen,
* Kötü kokmayan,
* Uygun ambalajlanan,
* Ambalajın üzerinde; okunaklı, kolaylıkla silinmeyen, firma adı, marka, seri no, net ağırlık, kullanım bilgisi, koruyucu önlemler gibi bilgileri olan,
* İçeriği açıkça yazılan,
* Raf ömrü uzun olan,
* Temizleme ve beyazlatma gücü yüksek olan,

Ürünler tercih edilmelidir.

9- TEMİZLİK MADDELERİNİN KULLANIMINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- Kişisel koruyucu ekipman olmadan temizlik maddeleri ile temizliğe başlanılmamalıdır.
- Hiçbir zaman bir temizlik ürünü diğeri ile karıştırılmamalıdır.
- Elde yıkamada kullanılan deterjan elde, makinede kullanmaya uygun deterjan makinede kullanılmalıdır.
- "Çok köpük iyi temizlik" yanılgısıyla gereğinden fazla miktarda temizlik maddesi kullanılmamalıdır.
- Kullanılan kimyasal ürünlerin vücudumuza temas etmemesine dikkat edilmelidir.
- Temizlik maddelerinin kullanımı ve kullanım sonrasında ortamın havalandırılmasına dikkat edilmelidir.
- Temizlik maddeleri içilmemeli, yutulmamalı, tadına bakılmamalıdır.
- Temizlik maddelerinin kullanımlarında üreticinin önerdiği miktarlar aşılmamalıdır.
- Temizleme suyu sık sık değiştirilmelidir.
- Seyreltme yaparken daima su önce alınıp ürün suya eklenmelidir.
- Temizlik maddeleri temiz suda seyreltilmelidir.
- Temizlik maddelerinin temas ettiği bez, fırça vb. malzemeler yıkanıp durulanmadan saklanmamalıdır.
- Sıvı temizlik malzemelerini temizlik yapılacak cihaz ve aletlere püskürtmeyiniz.
- Acil durumlarda yetkililere haber vermeli ve ivedi bir şekilde doktora başvurulmalıdır.

10-YÜRÜRLÜK

Bu prosedür yayımı tarihinde yürürlüğe girer.